

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง

อำเภอแม่เมะ

จังหวัดลำปาง

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2566

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง

อำเภอแม่เมะ

จังหวัดลำปาง

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations :FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อม แห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme :UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทาง กายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และ เสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับ ศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็น รูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และ อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลำปาง	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่องตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-7

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	2-8
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง	6-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา การเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับ ฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกร ในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผน การพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและ สถานภาพของทรัพยากรของตำบล

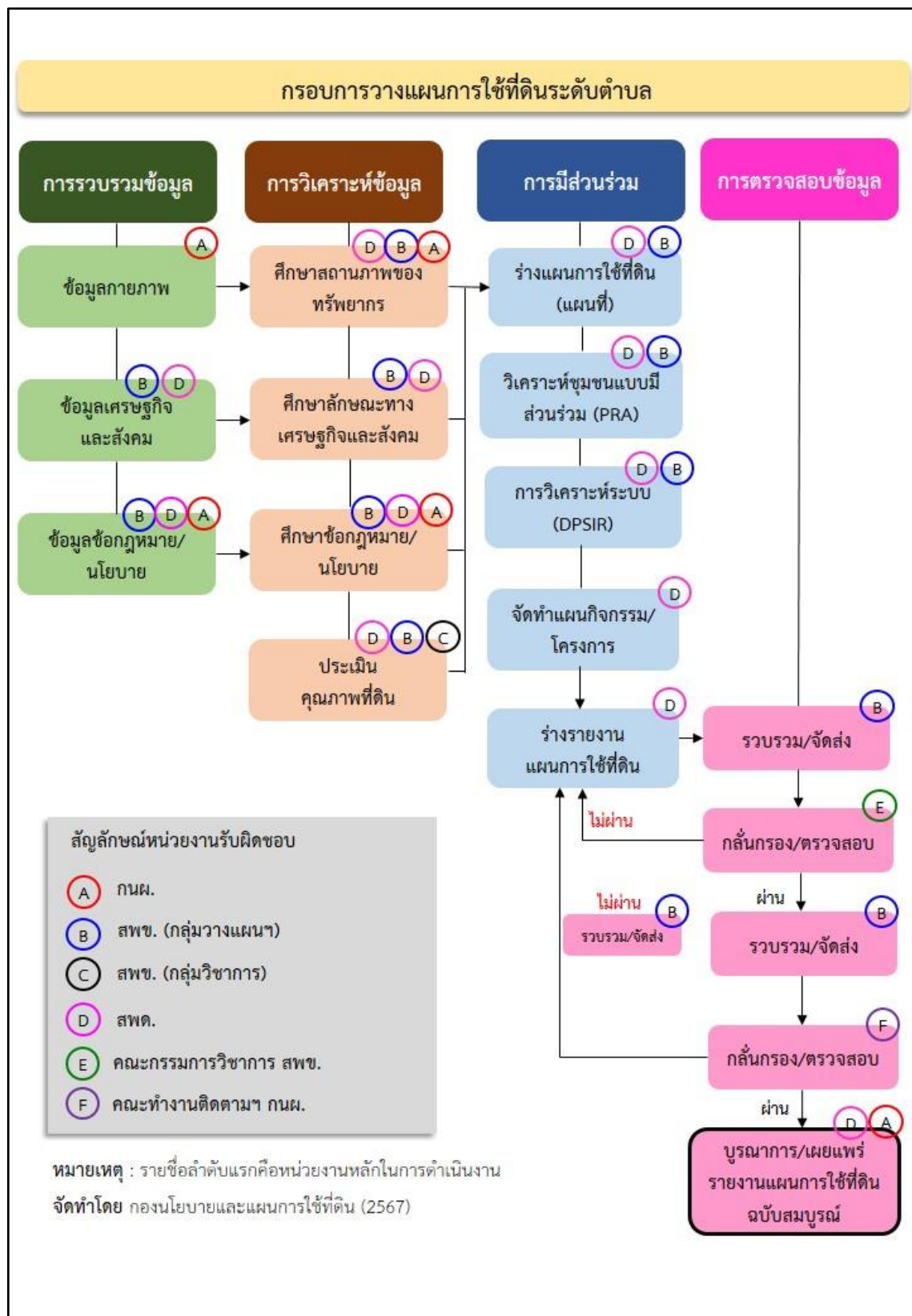
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณใน พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดัง รูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ตำบลน่าอยู่ มุ่งสู่ความเป็นบ้านเมืองอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน” (องค์การบริหารส่วนตำบล บ้านดง, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอแม่เมะ มีพื้นที่ประมาณ 281.49 ตารางกิโลเมตร หรือ 175,929 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเมืองมาย อำเภอแจ้ห่ม ตำบลบ้านฮั่น ตำบลบ้านหวด อำเภอองาว จังหวัดลำปาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมืองลำปาง ตำบลแม่เมะ อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านหวด อำเภอองาว ตำบลจางเหนือ ตำบลนาสัก อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านแลง ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหัวฝาย	หมู่ที่ 5 บ้านกลาง
หมู่ที่ 2 บ้านดง	หมู่ที่ 6 บ้านแม่ส้าน
หมู่ที่ 3 บ้านท่าสี่	หมู่ที่ 7 บ้านสวนป่าแม่เมะ
หมู่ที่ 4 บ้านจำปุย	หมู่ที่ 8 บ้านหัวฝายหลายทุ่ง

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขา มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ น้ำแม่มาย น้ำแม่อาจ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 15.7 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,133.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 116 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 220.2 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลำปาง ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำ อังอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

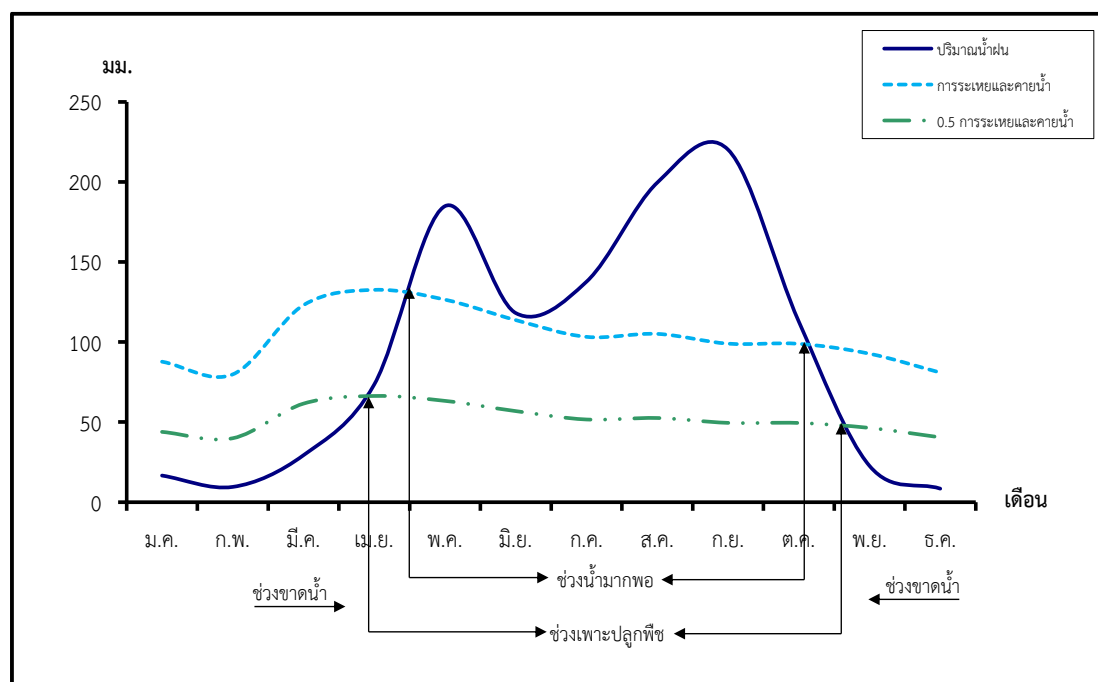
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	15.7	31.9	22.7	71.0	16.6	1.9	87.7	16.2
ก.พ.	17.3	34.7	25.2	63.0	9.5	1.8	79.8	9.4
มี.ค.	20.7	37.3	28.4	58.0	29.3	3.8	123.1	27.9
เม.ย.	23.9	38.4	30.3	60.0	73.5	7.2	132.6	64.9
พ.ค.	24.5	35.9	29.2	72.0	184.9	15.1	126.5	130.2
มิ.ย.	24.6	34.6	28.6	75.0	118.1	15.4	113.7	95.8
ก.ค.	24.4	33.7	28.1	78.0	137.7	17.6	103.2	107.4
ส.ค.	24.1	33.1	27.6	81.0	199.6	19.1	105.1	135.9
ก.ย.	23.3	33.2	27.3	83.0	220.2	18.3	99.0	142.6
ต.ค.	22.6	32.8	26.6	82.0	112.8	11.3	98.9	92.4
พ.ย.	19.8	32.3	25.0	79.0	22.6	3.4	92.7	21.8
ธ.ค.	16.5	30.9	22.6	76.0	8.4	1.4	80.9	8.3
เฉลี่ย	21.5	34.1	26.8	73.2	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,133.2	116.3	1,243.2	852.8

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,023 ไร่ หรือร้อยละ 1.72 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 35,239 ไร่ หรือร้อยละ 20.03 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 4,899 ไร่ หรือร้อยละ 2.79 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาร้าง
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 4,776 ไร่ หรือร้อยละ 2.71 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด สับปะรด ไร่ร้าง
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 15,509 ไร่ หรือร้อยละ 8.82 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สัก ยูคาลิปตัส
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 961 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่
- 5) ไร่มวนเวียน มีเนื้อที่ 8,955 ไร่ หรือร้อยละ 5.09 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่มวนเวียนร้าง ข้าวโพด (ไร่มวนเวียน) ข้าวไร่ (ไร่มวนเวียน)
- 6) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า
- 7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 114,787 ไร่ หรือร้อยละ 65.24 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,074 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 21,806 ไร่ หรือร้อยละ 12.40 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เหมืองแร่ พื้นที่ลุ่ม พืชหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,023	1.72
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,415	0.81
U202	หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	154	0.09
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	1,051	0.60
U405	ถนน	356	0.20
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	22	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	25	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	35,239	20.03
A100	นาไร่	11	0.01
A101	นาข้าว	4,888	2.78
A200	ไร่ไร่	882	0.50
A202	ข้าวโพด	2,361	1.34
A203	อ้อย	53	0.03
A204	มันสำปะหลัง	59	0.03
A205	สับปะรด	1,306	0.74
A205/A412	สับปะรด/มะขาม	7	-
A205/A413	สับปะรด/ลำไย	15	0.01
A205/A427	สับปะรด/ส้มโอ	30	0.02
A216	ข้าวไร่	63	0.04
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม	39	0.02
A301	ไม้ยืนต้นผสม	47	0.03
A302	ยางพารา	375	0.21
A303	ปาล์มน้ำมัน	5	-
A304	ยูคาลิปตัส	626	0.36
A304/A305	ยูคาลิปตัส/สัก	1,182	0.67
A305	สัก	12,679	7.21
A305/A315	สัก/ประดู่	132	0.08
A305/A318	สัก/จามจุรี	161	0.09
A305/A407	สัก/มะม่วง	7	-
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	3	-
A318	จามจุรี	253	0.15
A401	ไม้ผลผสม	72	0.04
A406	ลิ้นจี่	76	0.04
A407	มะม่วง	146	0.08
A407/A408	มะม่วง/มะม่วงหิมพานต์	30	0.02

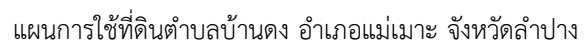

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	32	0.02
A408	มะม่วงหิมพานต์	24	0.01
A411	กล้วย	19	0.01
A412	มะขาม	10	0.01
A413	ลำไย	527	0.30
A416/A427	ขนุน/ส้มโอ	25	0.01
A600	ไร่อ้อย	3,958	2.25
A602	ข้าวโพด (ไร่อ้อย)	2,592	1.47
A616	ข้าวไร่ (ไร่อ้อย)	2,405	1.37
A702	โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	130	0.07
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	9	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	114,787	65.24
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	25,088	14.26
F200	ป่าผลัดใบรกร้าง	94	0.05
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	89,605	50.93
M	พื้นที่เกษตรกรรม	21,806	12.40
M102	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/ไร่/ไร่	32	0.02
M201	พื้นที่ลุ่ม	47	0.03
M301	เหมืองแร่	21,705	12.34
M302	บ่อเลี้ยง	17	0.01
M304	บ่อดิน	5	-
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,074	0.61
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	64	0.04
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	7	-
W201	อ่างเก็บน้ำ	938	0.53
W202	บ่อน้ำในไร่นา	44	0.03
W203	คลองชลประทาน	21	0.01
ผลรวมทั้งหมด		175,929	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านดง มีประชากรรวม 4,749 คน แยกเป็นชาย 2,397 คน เป็นหญิง 2,352 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 17 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,320 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 909 ครัวเรือน หรือร้อยละ 39.18 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,411 ครัวเรือน หรือร้อยละ 60.82 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านดง	2,320	2,397	2,352	4,749
หมู่ที่ 0 บ้านดง	1	0	0	0
หมู่ที่ 1 หัวฝาย	349	274	266	540
หมู่ที่ 2 ดง	280	210	225	435
หมู่ที่ 3 ท่าสี่	587	612	692	1,304
หมู่ที่ 4 จำปุย	238	464	350	814
หมู่ที่ 5 กลาง	76	146	133	279
หมู่ที่ 6 แม่ส้าน	163	239	234	473
หมู่ที่ 7 สวนป่าแม่เมะ	316	269	273	542
หมู่ที่ 8 หัวฝายหลายทุ่ง	310	183	179	362

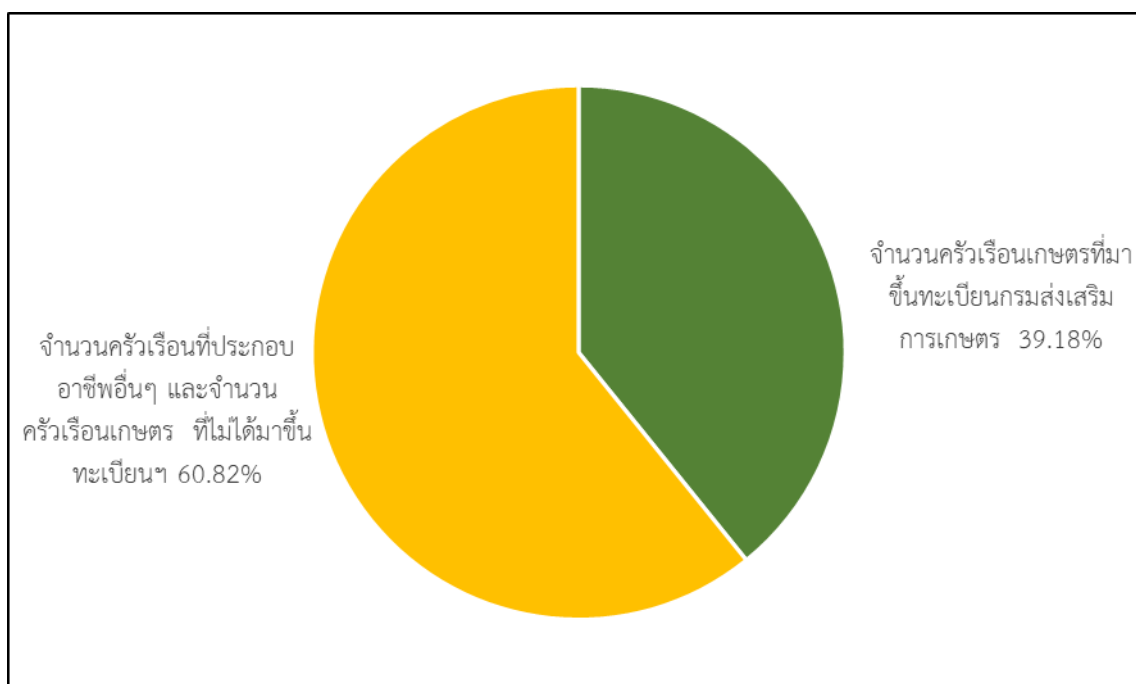
ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,320	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	909	39.18
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,411	60.82

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

2.6.2 การถือครองที่ดิน

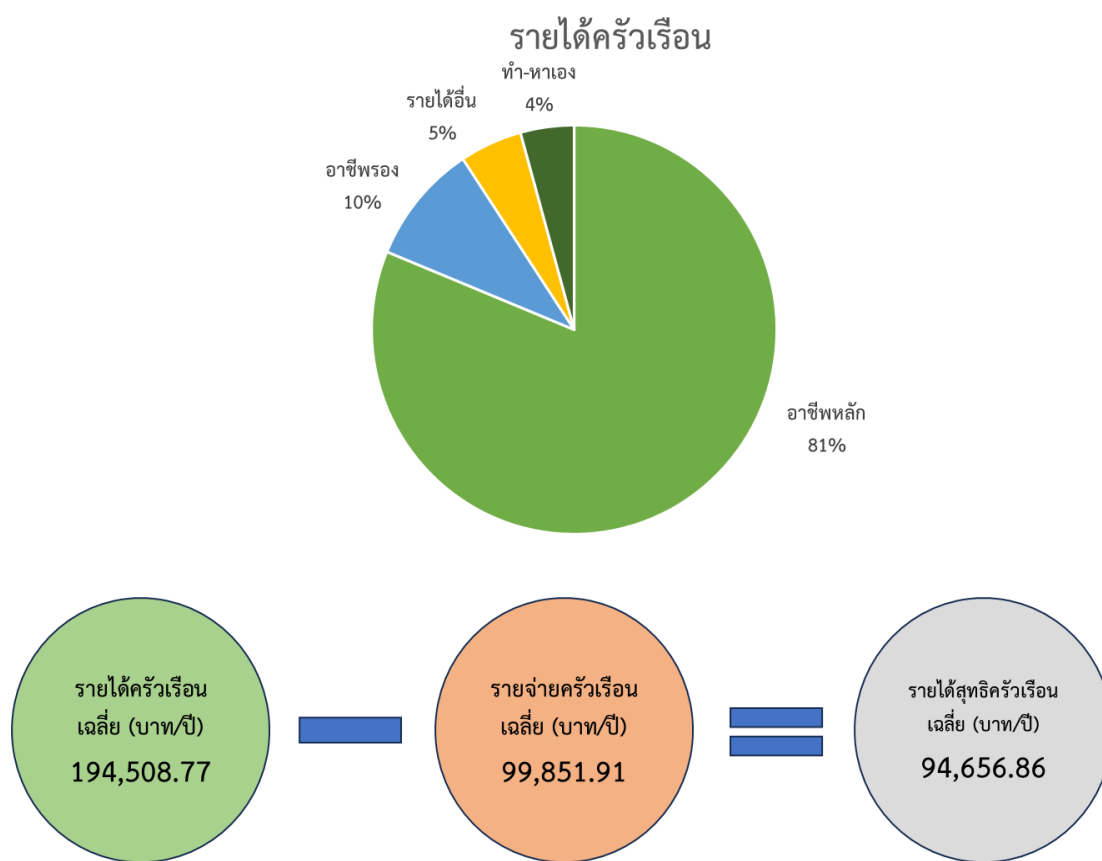
ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 175,929 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,320 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 75.83 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 35,239 ไร่ หรือร้อยละ 20.03 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 38.77 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกไม้ยืนต้น ทำนา และปลูกพืชไร่ โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 909 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกสักรากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 194,508.77 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 81,486.81 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 99,851.91 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 41,831.60 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 94,656.86 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 39,655.21 บาท ดังรายละเอียดในรูปที่ 2.5 และตารางที่ 2-5

รูปที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลบ้านดง	157,978.68	18,506.50	9,698.88	8,324.71	194,508.77	81,486.81	99,851.91	41,831.60
หมู่ที่ 1 หัวฝาย	119,874.61	16,625.39	10,349.22	6,337.50	153,186.72	78,119.12	105,506.54	53,804.13
หมู่ที่ 2 ดง	219,583.20	0	1,087.98	943.09	221,614.27	102,091.97	139,573.98	64,298.13
หมู่ที่ 3 ท่าสี่	214,736.00	6,566.22	15,575.16	5,815.56	242,692.94	76,371.90	173,408.94	54,569.25
หมู่ที่ 4 จำปุย	223,989.47	52,000.00	6,919.47	615.79	283,524.74	99,207.55	76,165.26	26,650.83
หมู่ที่ 5 กลาง	75,456.92	52,449.23	10,786.77	68,446.15	207,139.08	48,782.75	115,334.62	27,162.14
หมู่ที่ 6 แม่ส้าน	105,385.25	38,311.48	9,900.00	15,672.13	169,268.85	47,255.84	37,509.84	10,471.85
หมู่ที่ 7 สวนป่าแม่เมะ	111,300.74	8,170.85	10,202.21	2,094.10	131,767.90	81,901.61	46,910.33	29,157.57
หมู่ที่ 8 หัวฝายหลายทุ่ง	131,801.67	16,570.83	13,557.50	13,483.33	175,413.33	102,182.52	90,174.58	52,528.88

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่เตรียมการการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท เนื้อที่ 67,122 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 127,029 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 42,864 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 49,481 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 47,411 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 30,355 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 24,307 ไร่

5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 24,375 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลบ้านดง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,133.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านดง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดิน ดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแม่ทุ น้ำแม่มาน น้ำแม่มาย น้ำแม่เมะ น้ำแม่ส้าน น้ำแม่หล้า น้ำแม่อ่าง หลวงตาดหลวง ห้วยกว่าว ห้วยกอก ห้วยเกียง ห้วยข้าวมาก ห้วยคอกควาย ห้วยเค้ามูล ห้วยแคะ ห้วยจระ ห้วยเจ้า ห้วยตาดน้อย ห้วยทาสี ห้วยนาปม ห้วยน้ำริน ห้วยบ่อเพียง ห้วยประตุผา ห้วยปวง ห้วยปอบ

ห้วยปุดิน ห้วยมะด้า ห้วยแม่กา ห้วยแม่ชี ห้วยแม่ด้า ห้วยแม่ต่าน ห้วยแม่มาย ห้วยแม่ลา ห้วยแม่ล้าน ห้วยลอง ห้วยสามเต้า ห้วยหลวง ห้วยหินหาง ห้วยอ้าก และห้วยโอม

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำจำรุง อ่างเก็บน้ำบ้านทาสี อ่างเก็บน้ำห้วยโป่ง และอ่างเก็บน้ำอุโมงค์

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบ้านดง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 2 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านดง อำเภอมะแม่ง จังหวัดลำปาง พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 15 หน่วย แผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,fl-clA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 963 ไร่ หรือร้อยละ 0.55 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Hd-sic1A ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 138 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Sai-fl-s1A ดินสันทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 934 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 12 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-s1A ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,693 ไร่ หรือร้อยละ 1.53 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclC ชุดดินลี้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,753 ไร่ หรือร้อยละ 2.13 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclD ชุดดินลี้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,447 ไร่ หรือร้อยละ 5.37 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclE ชุดดินลี้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,839 ไร่ หรือร้อยละ 2.75 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slB ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 487 ไร่ หรือร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slC ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,991 ไร่ หรือร้อยละ 1.13 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gslD ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 679 ไร่ หรือร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gm-s1A/b ดินแม่ริมที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 609 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gm-sLB/b ดินแม่ริมที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 1,600 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clB ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 797 ไร่ หรือร้อยละ 0.45 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,303 ไร่ หรือร้อยละ 1.88 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vc-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลิกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 290 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 128,944 ไร่ หรือร้อยละ 73.29 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน ML ที่ดินดัดแปลง มีเนื้อที่ 13,922 ไร่ หรือร้อยละ 7.91 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 540 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 23,405 ไร่ หรือร้อยละ 13.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี (Li) ชุดดินแม่ริม (Mr) และดินแม่ริมที่มีจุดประสีเทา (Mr-gm)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

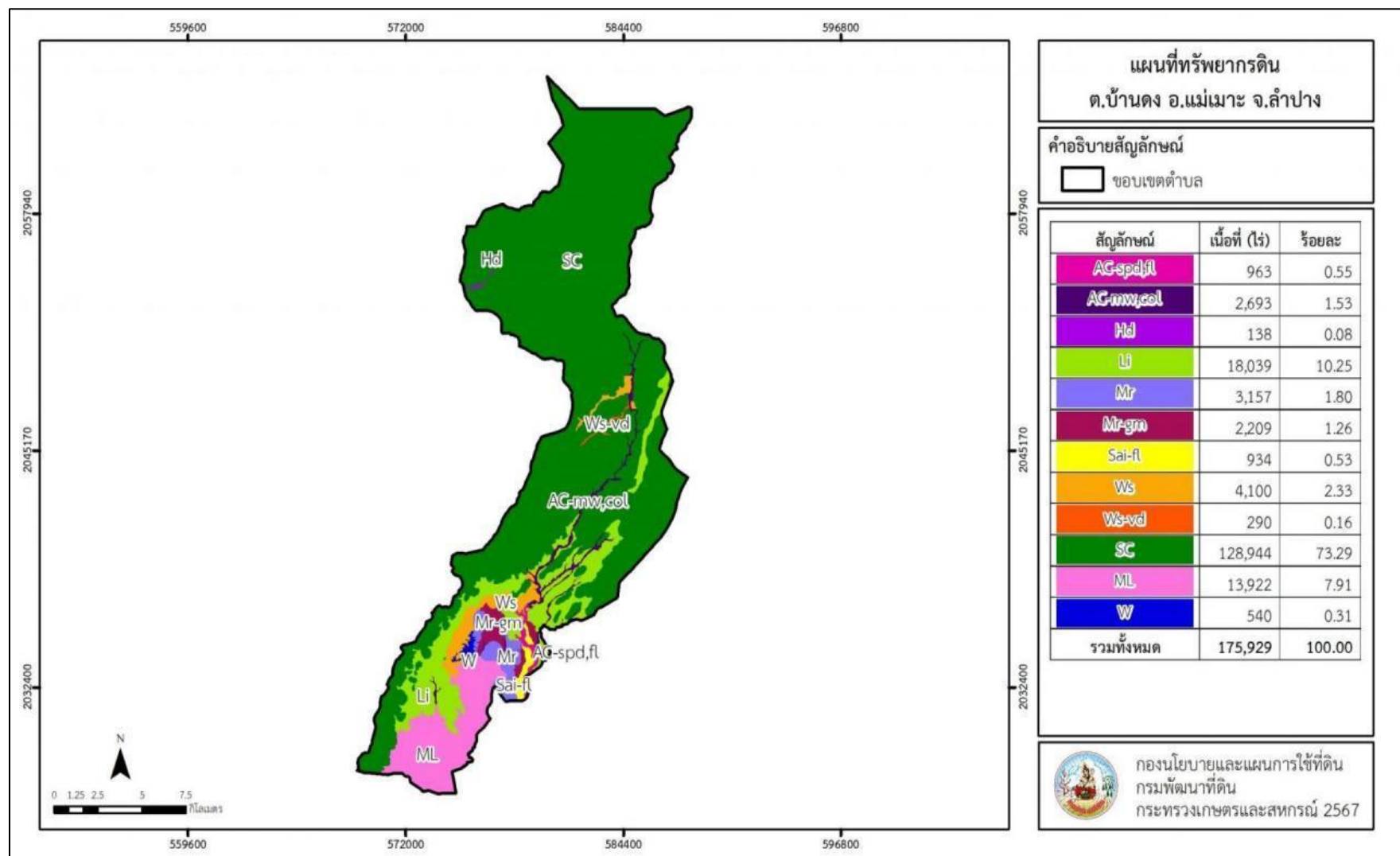
ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-spd,fl-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	963	0.55
AC-mw,col-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	585	0.33
AC-mw,col-slA*	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	2,108	1.20
Hd-siclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	138	0.08
Li-gclC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	3,753	2.13
Li-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	9,447	5.37
Li-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	4,839	2.75
Mr-slB	2-5	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	487	0.28
Mr-slC	5-12	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,991	1.13
Mr-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	679	0.39
Mr-gm-slA/b	0-2	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	609	0.35
Mr-gm-slB/b	2-5	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,600	0.91
Sai-fl-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-8.0	<2	-	934	0.53
Ws-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	797	0.45
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	3,303	1.88
Ws-vd-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	290	0.16
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128,944	73.29
ML	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13,922	7.91
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	540	0.31
รวมทั้งหมด											175,929	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านดง คือ

- 1) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ/ขาดแคลนน้ำ/ระดับน้ำใต้ดินไม่พอ
- 2) ดินตื้น/ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/พื้นที่ลาดชัน
- 3) พื้นที่อพยพไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร
- 4) ปัญหานโยบายที่ดินทำกิน (ไม่มีเอกสารสิทธิ์)
- 5) ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ
- 6) ต้นทุนการผลิตที่สูง เช่นปุ๋ยเคมี สารเคมี เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านดง มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) สร้างอ่างเก็บน้ำ /ระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (น้ำบนดิน)
- 2) ตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อประเมินคุณภาพของพื้นที่/ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบครัวเรือน (เกษตรแนวตั้ง)
- 4) การแก้ไขปัญหา นโยบายที่ดินทำกิน/พื้นที่ทับซ้อน
- 5) ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต/การปรับเปลี่ยนการปลูกพืช
- 6) ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) การบริหารจัดการน้ำ (น้ำบริโภค-น้ำอุปโภค)
- 1.3) การใช้ที่ดินไม่ถูกต้อง
- 1.4) ต้นทุนการผลิตที่สูง
- 1.5) การใช้ที่ดินกรรมสิทธิ์
- 1.6) การอพยพย้ายถิ่น

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) ฝนทิ้งช่วง/น้ำไหลบ่า
- 2.2) ขาดการบริหารจัดการน้ำที่ดี
- 2.3) การจัดการที่ดินไม่เหมาะสมตามหลักวิชาการ
- 2.4) ขาดองค์ความรู้การลดต้นทุนการผลิต

2.5) ขาดการแก้ไขปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์

2.6) ขาดการจัดการพื้นที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน/การรกร้างของพื้นที่เดิม

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

3.1) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ /ขาดแคลนน้ำ/แล้งซ้ำซาก/พื้นที่ทำการเกษตรเสียหาย

3.2) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอใช้ในการทำการเกษตร อุปโภค บริโภคในครัวเรือน

3.3) ดินตื้น/ดินเสื่อมคุณภาพขาดความอุดมสมบูรณ์

3.4) ต้นทุนการผลิตที่สูง

3.5) ราษฎรเรียกร้องสิทธิในที่ดินทำกิน

3.6) ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร/พื้นที่เดิมรกร้างจากการอพยพหมู่บ้าน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 7 ประการ คือ

4.1) ผลผลิตทางการเกษตรต่อพื้นที่ต่ำเนื่องจากปัญหาดินตื้น/ขาดแคลนน้ำ

4.2) สูญเสียที่ดินทางการเกษตร

4.3) ตะกอนดินไหลบ่าเข้าหมู่บ้าน/แหล่งน้ำตื้นเขินสูญเสียธาตุอาหาร

4.4) รายได้เกษตรกรลดลง

4.5) เกิดภาระหนี้สินทางการเกษตร

4.6) ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

4.7) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (การรกร้างของหมู่บ้านอพยพ)

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

(1) การจัดการน้ำ เช่น ขุดลอกลำห้วย/อ่างเก็บน้ำ/แหล่งน้ำ

(2) ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ตรวจวิเคราะห์ดิน และการปรับปรุงบำรุงดิน

(3) สนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด / การส่งเสริมการปฏิบัติตาม

แนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ การหมักดิน การปรุงดิน

(4) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

(5) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

(6) การส่งเสริมการทำเกษตรแบบครัวเรือน (เกษตรแนวตั้ง)

อนาคต

(1) สนับสนุนให้มีการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ (ขุดลอกลำน้ำ อ่างเก็บน้ำ
สระเก็บน้ำ ฝายกักเก็บน้ำ)

(2) พัฒนาที่ดินและน้ำอย่างเป็นระบบทั้งตำบล

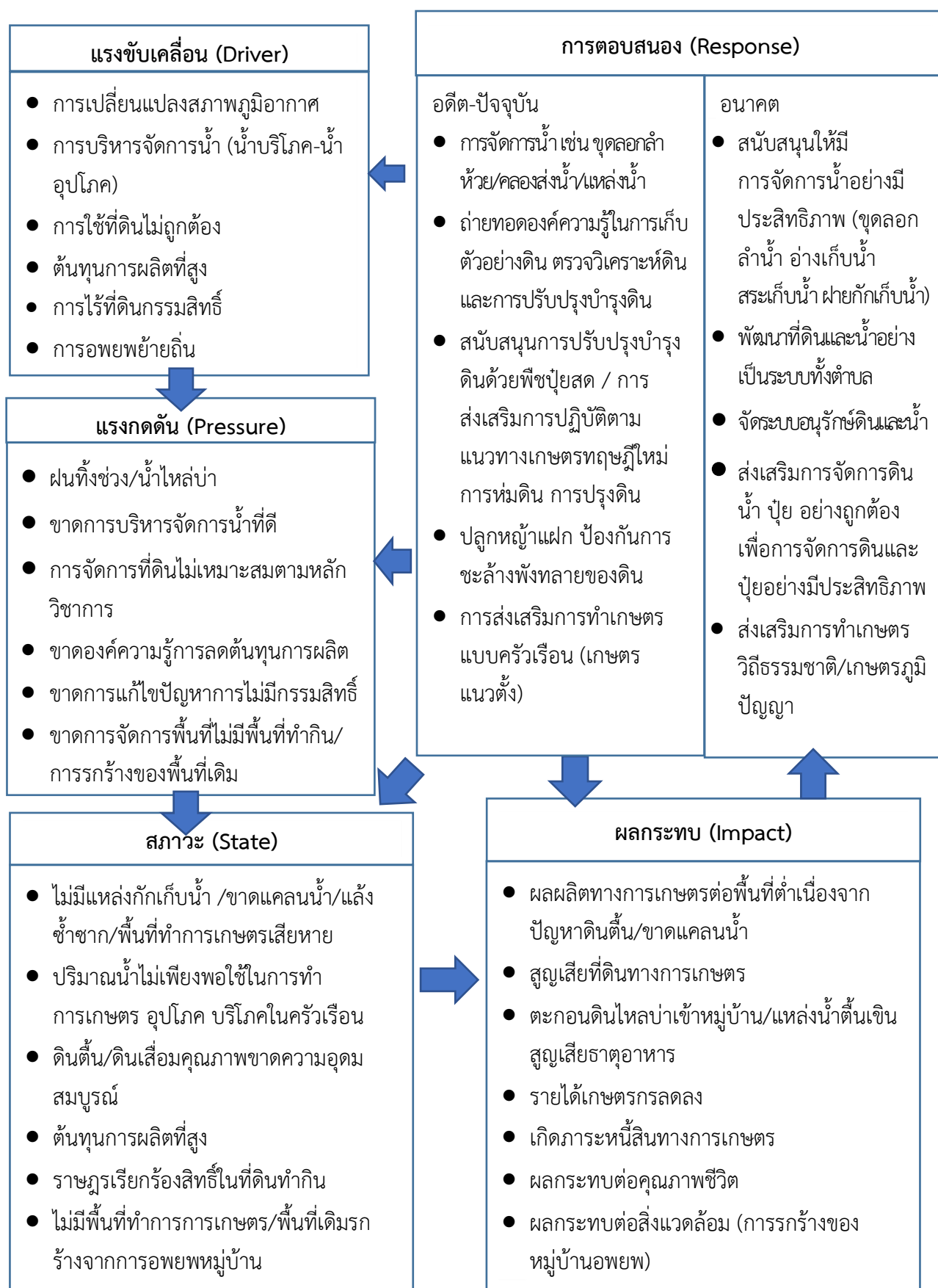
(3) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

(4) ส่งเสริมการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย อย่างถูกต้อง เพื่อการจัดการดินและปุ๋ยอย่างมี

ประสิทธิภาพ

(5) ส่งเสริมการทำเกษตรวิถีธรรมชาติ/เกษตรภูมิปัญญา

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- ข้าวนาปี วิธีการปลูกแบบนาดำ นาหว่าน นาโยน และนาหยอด จะปลูกช่วงกลางเดือน พฤษภาคม เป็นต้นไป การปักดำ ประมาณเดือนสิงหาคม ส่วนการเก็บเกี่ยวประมาณปลายเดือน สิงหาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์

- ข้าวนาปรัง วิธีการปลูกแบบนาดำ นาหว่าน นาโยน และนาหยอด จะปลูกช่วงกลางเดือน มกราคม เป็นต้นไป และเก็บเกี่ยวประมาณต้นเดือนมีนาคม ถึงเดือนสิงหาคม

- พืชไร่ ปลูกโดยอาศัยน้ำฝน น้ำจากอ่างเก็บน้ำ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปลูกประมาณเดือนเมษายน เป็นต้นไป

- พืชผัก เช่น พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ผักชี จะปลูกช่วงเดือน มกราคม เก็บเกี่ยว ได้ตลอดฤดูกาล

- ไม้ผลไม้ยืนต้น เช่น สัก ยูคาลิปตัส ยางพารา จะปลูกช่วงต้นฤดูฝนของทุกปี ขึ้นอยู่กับปริมาณ น้ำฝนของแต่ละปี ไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่ จะเตรียมดิน เตรียมต้น จะเก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงเดือน มีนาคม แต่ลำไย (นอกฤดู) เก็บเกี่ยว มกราคม และลำไย (ในฤดู) เก็บเกี่ยว กรกฎาคม

(รูปที่ 4-2)

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ข้าว (นาปี)					ข้าว (นาปี)							
2. ข้าว (นาปรัง)	ข้าว (นาปรัง)											
3. พืชไร่					พืชไร่							
4. พืชผัก	พืชผัก											
5. ไม้ผล ไม้ยืนต้น	พืชผัก											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ยางพารา สับปะรด กาแฟ

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	ยางพารา	สับปะรด	กาแฟ
AC-mw,col-sIA	S2os	S2os	S2os	S2os	S2os
AC-mw,col-sIA	S2o	S2o	S2o	S2o	S2os
AC-spd,fl-clA	S2s	S3o	S3o	S3o	N
Hd-sicIA	S1	N	N	N	N
Li-gclC	S3ewo	S3r	S3r	S2er	N
Li-gclD	N	S3er	S3r	S3e	N
Li-gclE	N	N	S3ewr	N	N
Mr-gm-sIA/b	S2rons	S3r	S3r	S2rons	N
Mr-gm-sIB/b	S2ewrons	S3r	S3r	S2rons	N
Mr-gsID	N	S3er	S3r	S3e	N
Mr-sIB	S3o	S3r	S3r	S2rns	N
Mr-sIC	S3ewo	S3r	S3r	S2erns	N
Sai-fl-sIA	S2ns	S3o	S3o	S3o	N
Ws-clB	S3o	S2r	S2r	S1	S3r
Ws-clC	S3ewo	S2er	S2r	S2e	S3r
Ws-vd-clB	S3o	S1	S1	S1	S2s

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีผลและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้ แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าเสื่อมโทรมและเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 144,674 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 82.23 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 114,315 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 64.98 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าเสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 88 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 30,271 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 17.20 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตเลี้ยงสัตว์(ปศุสัตว์) มีเนื้อที่ 4,968 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.82 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ได้แก่

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ดินมีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 854 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 61 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่ กัลยัม มะม่วงหิมพานต์ สับปะรด

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 420 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก ยางพารา ยูคาลิปตัส จามจุรี

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 527 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และมีข้อจำกัดด้านสมบัติของดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชหลายประการซึ่งการแก้ไขข้อจำกัดนั้นทำได้ยากหรือต้องลงทุนสูง เช่น ดินตื้น เนื้อดินเป็นทราย ดินบนพื้นที่ลาดชันสูง ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับไม่ค่อยเหมาะสมถึงไม่เหมาะสม การใช้ที่ดินจำเป็นต้องมีมาตรการสำหรับการเพิ่มผลผลิตควบคู่ไปกับการป้องกันรักษาไม่ให้สภาพพื้นที่เกิดความเสื่อมโทรม มีเนื้อที่ 2,985 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.70 ของเนื้อที่ตำบล

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,506 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.85 ของเนื้อที่ตำบล

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 180 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ กล้วย มะขาม ส้มโอ ขนุน

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 1,299 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก ยางพารา ยูคาลิปตัส จามจุรี

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

5) เขตปศุสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) มีเนื้อที่ 115 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 115 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ สุกร ไก่ โค กระบือ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,025 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.72 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,977 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.69 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 48 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,074 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 70 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 1,004 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 21,801 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.39 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 387 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

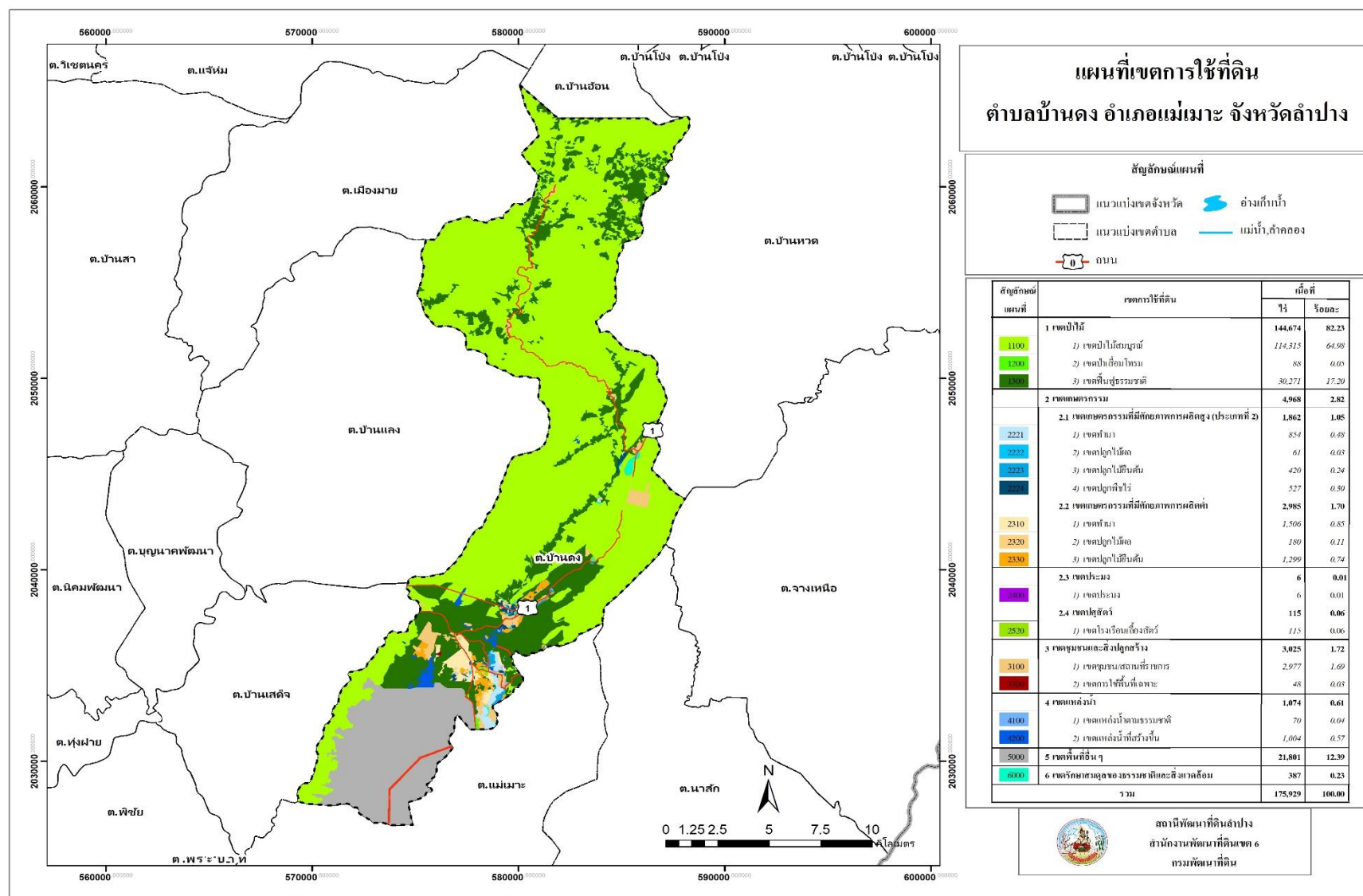
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	144,674	82.23
1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	114,315	64.98
2) เขตป่าเสื่อมโทรม	88	0.05
3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	30,271	17.20
2. เขตเกษตรกรรม	4,968	2.82
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่2)	1,862	1.05
1) เขตทำนา	854	0.48
2) เขตปลูกไม้ผล	61	0.03
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	420	0.24
4) เขตปลูกพืชไร่	527	0.30
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	2,985	1.70
1) เขตทำนา	1,506	0.85
2) เขตปลูกไม้ผล	180	0.11
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,299	0.74
2.3 เขตประมง	6	0.01
2.4 เขตเลี้ยงสัตว์	115	0.06
2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	115	0.06
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,025	1.72
3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,977	1.69
3.2 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	48	0.03
4. เขตแหล่งน้ำ	1,074	0.61
4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	70	0.04
4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	1,004	0.57
5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	21,801	12.39
6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	387	0.23
รวม	175,929	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปาง

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปาง

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดงไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย /PGS
- (3) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- (6) การจัดหาปุ๋ยโคโลไมต์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- (8) การตรวจวิเคราะห์ดิน

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) การพัฒนาแหล่งน้ำ มีแผนงาน/โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยราชการอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา ปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) สนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (น้ำบนดิน) (กระทรวงพลังงาน)
- (2) ขุดลอกลำน้ำหลัก ซึ่งมีปัญหาน้ำไหลหลาก เกิดการชะล้างพังทลายตลิ่งพัง (กรมชลประทาน)
- (3) การอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ การรักษามลพิษน้ำในพื้นที่เมือง (กรมการข้าว)
- (4) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสม และในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (5) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (7) การส่งเสริมและให้ความรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่งเสริมการทำเกษตรแบบครัวเรือน (เกษตรแนวตั้ง) (กฟผ.)
- (8) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการแปลงไม้ผล (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- (1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
- (2) การอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยี การจัดการมูลสัตว์ในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินงานจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน ดังนั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และ แก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์ความต้องการเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาในภาพรวมของตำบล สรุปได้ว่า มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินต้น/ดินเสื่อมโทรม และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยมีปัญหารองลงมา คือ ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะหมายรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จากการวิเคราะห์ความลาดชันของพื้นที่ พบว่า ที่ระดับความลาดชัน >35 %

มีพื้นที่มากถึง 128,944 ไร่ หรือร้อยละ 73.29 ของเนื้อที่ตำบล รองลงมาที่ระดับความลาดชันระหว่าง 12-20 % มีพื้นที่ 10,126 ไร่ หรือร้อยละ 5.76 ของเนื้อที่ตำบล ที่ระดับความลาดชันระหว่าง 5-12 % มีพื้นที่ 9,047 ไร่ หรือร้อยละ 5.14 ของเนื้อที่ตำบล ที่ระดับความลาดชันระหว่าง 0-2 % มีพื้นที่ 5,337 ไร่ หรือร้อยละ 3.04 ของเนื้อที่ตำบล ที่ระดับความลาดชันระหว่าง 20-35 % มีพื้นที่ 4,839 ไร่ หรือร้อยละ 2.75 ของเนื้อที่ตำบล และที่ระดับความลาดชันระหว่าง 2-5 % มีพื้นที่ 3,174 ไร่ หรือร้อยละ 1.8 ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ การที่สภาพภูมิประเทศมีความลาดชันสูงย่อมเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินได้ง่ายและรุนแรง ผลกระทบที่ตามมาคือ หน้าดินที่ถูกชะล้างไหลลงมาสู่เบื้องล่างไปทับถมตามลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามศักยภาพที่ควรจะเป็น จึงเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ การใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานย่อมส่งผลให้สมบัติของดินมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเคมีของดิน ส่งผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง หากไม่ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูจะเกิดความเสื่อมโทรมของดินได้ในไม่ช้า โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดินตื้น หากไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเสี่ยงต่อการไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนทำการเกษตรเป็นอย่างสูง

สำหรับประเด็นปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาโดยดำเนินการ 6 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ และลำน้ำ (2) สร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายกั้นน้ำ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำไปสู่พื้นที่การเกษตร (4) ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล (5) การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ชลประทาน และ (6) ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำ ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบัน สรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบล ควบคู่ไปกับปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ด้วยการจัดทำโครงการ **“การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ”** โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ **1. ส่วนของต้นน้ำ** อันเป็นพื้นที่ป่าไม้ สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชัน ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงมาก การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ โดยทำการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ **2. ส่วนของกลางน้ำ** สภาพพื้นที่ประกอบด้วยลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 5 – 12 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง การจัดการพื้นที่ควรมีมาตรการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และ **3. ส่วนของปลายน้ำ** สภาพพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน น้อยกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพรางน้ำท่วม การขุดบ่อน้ำบาดาล การปรับปรุงที่ดินเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา เนื้อที่ 2,360 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	3,240,250
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	19,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	150,000
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	1,700,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	425,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	1.8 การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดก๊าซเรือนกระจก	170,000
	2.การบริหารจัดการน้ำ	210,000
	- บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	210,000
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 241 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	670,750
	1. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	6,500
	2. พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	3. การทำปุ๋ยหมัก	510,000
	4. การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	127,500
	5. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	2,250

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 527 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	1,327,500
	1. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	13,000
	2. ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	3. ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	75,000
	4. พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	5. การทำปุ๋ยหมัก	850,000
	6. การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	212,500
	7. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,750
4. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,074 ไร่	การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	600,000
	- การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	600,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	5,238,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	210,000
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	600,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	6,048,500

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 2,360 ไร่	1. สนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (น้ำบนดิน) (กระทรวงพลังงาน) 2. การอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ การรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง (กรมการข้าว) 3. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และ ต้อง การปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 241 ไร่	1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการแปลงไม้ผล (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. สนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (น้ำบนดิน) (กระทรวงพลังงาน) 3. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,719 ไร่	1. การส่งเสริมและอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลและผลิตรายพาราให้ได้คุณภาพ (กรมการยาง) 2. สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย (กรมชลประทาน)
1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 527 ไร่	1. การอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพด มันสำปะหลัง และการกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. สนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (น้ำบนดิน) (กระทรวงพลังงาน) 3. การส่งเสริมและให้ความรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่งเสริมการทำเกษตรแบบครัวเรือน (กฟผ.)
1.5 เขตเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 115 ไร่	1. สนับสนุนเรื่องการเลี้ยงสัตว์และพันธุ์หญ้าอาหารสัตว์ (กรมปศุสัตว์) 2. การอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยี การจัดการมูลสัตว์ในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
2. เขตแหล่งน้ำ	
เนื้อที่ 1,074 ไร่	สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทาน กรมป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1. การปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์ผลิตน้ำหมัก ชีวภาพจากสารเร่ง พด.	ลิตร	600	600	600	600	600	3,000	7800	7800	7800	7800	7800	39000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ พืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสด	ตัน	6	6	6	6	6	30	178500	178500	178500	178500	178500	892500	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ พืชไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	3000	3000	3000	3000	3000	15000	45000	45000	45000	45000	45000	225000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ เลี้ยงสัตว์	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	3	3	3	3	3	15	14700	14700	14700	14700	14700	73500	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.5 การทำปุ๋ยหมัก สูตรกรมพัฒนาที่ดิน	ตัน	180	180	180	180	180	900	612000	612000	612000	612000	612000	3060000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล / ไม้ยืนต้น/พืชไร่	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	90	90	90	90	90	450	153000	153000	153000	153000	153000	765000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล / ไม้ยืนต้น/พืชไร่	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	180	180	180	180	180	900	2700	2700	2700	2700	2700	13500	พด.
เขตทำนา/พืชไร่	1.8 การส่งเสริมการไถกลบ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือน กระจก	ไร่	100	100	100	100	100	500	34000	34000	34000	34000	34000	170000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตทำนา/ ไม่ผล/ไม่ยืนต้น/ พืชไร่	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน	บ่อ	2	2	2	2	2	10	42000	42000	42000	42000	42000	210000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน														
พื้นที่แหล่งน้ำ	การปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	120000	120000	120000	120000	120000	600000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดินปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง. 2567. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง. แหล่งที่มา: <https://www.bandonglp.go.th/th/>, 20 สิงหาคม 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ม.4 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190
โทรศัพท์ 054-269569